

تاریخ ترکی در یورپ

و کان دولک یا لتهای درجه دوم پادشاهان درجه دوم و ایا لتهای درجه سوم پادشاهان درجه سوم - این حکومت با غالباً به حکام فروخته می شود هر که زیاد تر بد یعنی بدتر و بدتر
ابد خيال نمی کنند که آن زر چکونه وصول میشود -

عادات و رسوم ترکان عثمانی که بکلی مشرقی است و خلاف رسوم و عادات مردم یورپ است
اغلب خوراک ترکان برنج و میوه است و قهوه - شراب متنوع است در ندرت بسیار است
مگر در عوض آن خط و افری حاصل میکنند از اقیون - حمام و قهوه خانه جای تفریح و تفریح
و مانع است این قوم را و بازی نرد و شطرنج بسیار پسندیده و مطبوع ایشان است -
لا قیدی و نخوت و تن پروری از جمله اخلاق حسنه و تهذیب است نزد ایشان است
که ترکان نه تنها دلیرانند بلکه در کلام خود ثابت اند و نه فقط نرد و وی خشکیست همیشه بلکه بسیار
کینه و روئند مزاج اند چون برانگیخته شوند - لفظ ترک را بسیار خوار و فرومایه می شمارند
و مطبوع طبع ایشان نیست که باین نام خوانده شوند زیرا که مراد از آن جنگی و بییه سیرت است
مگر ایشان را بنام عثمانی خوانند بسیار مایه افتخار ایشان است یعنی بسیار مردم
مهدی هستند - تا چند سال قبل از این مباح بود خون هر مسلمانی که تغیر و بدند مذهب
خود را مگر از سال ۱۸۳۴ عیسوی این رسم معدوم گشت و کسی مختار نفس خود گشت در
مذهبیه خود - سپاه ترک چند سال قبل از این تقریباً مگر اکنون معلوم نیست
چه باقی مانده است - مالیات این ملک نیز خوب معلوم نمیشود -

مملکت گرسین یا یونان

جغرافیا

ملک گرسین یعنی یونان اگر چه در این زمان آن فسحت قدیم را ندارد و مع ذلک هنوز بعضی از
اضلاع و اراضی عظیم الشان آن مملکت نام آور باقی است و این ملک اکنون بر سه قسمت
شمالی و جنوبی و قسمتی که جزایر است و مشتمل است از چند جزیره که متحد و متصل می باشند
بخود زمین ملک مذکور.

فسحت و وضع محلّیت و وقوع این ملک - فسحت ملک یونان ۱۹۹۰ میل مساحت
و نهایت طول آن ۲۰۰۰ میل و نهایت عرضش ۳۰۰ میل (دیگری عرض آنرا ۴۵۰ میل میگویند)
بواسطه آنکه بسیار نامساوی و ناهموار است سواحل گرداگرد این ملک بسیار از جاها
در شکم زمین دیده سواحل آن هم در مسافت بسیار است (۲۰۰۰ میل است) و هم صورت اشکال
مختلفه در آن هم دیده بواسطه پهنی سوله و خلیج متعدد و در آن صورت وجود یافته.
جزایر - جزایر این ملک بحدت است و نیز بسیار است و عظیم الشان اند یعنی پر توپه ۱۵
زیرا جا کوفی که مشتمل اند بر جزایر زمین خود یونان کمتر از ملک نلفیست ملک خلقیت آنها
نیست و بهترین و بیشترین حاصل این ملک از این جزایر است و مشتمل است بر بهترین

جغرافیای یونان

نمایش گاه با خوشترین هوای ملک یونان این جزایر بر چهار دسته و یا جمله مقرر شده اند
 (۱) جزایر ایونیا - (۲) جزایر سیکلادز - (۳) و سترن اسپارندز
 (۴) ریونیای و ناز ورن اسپارندز -
 جزایر ایونیا واقع است در دریای اینسیا و مثل است بر ۱۰۰ میل مربع زمین و
 تماماً کوهستان و سنگلاخ است و ۶ جزیره است بزرگ و چند جزیره خرد هم دارد -
 هوای این جزیره خوب است ولی مختلف است و همچنین خاک آنها حاصل این جزیره بسیار
 و انگور و خلق آنها ۱۸۸۷۹ نفوس است -
 جزایر سیکلادز اکثر سنگلاخ و کوهستان است در تنوع ولی حاصل خیز و سبز و محترم و در
 حد و پیشماراند - هوای اینها خوب و خاک شان مرغوب است و حاصل شان بید انجیر است
 و شراب و میوه و ابریشم و سنگ مرمر و خلقیت شان بیش از ۳۲۹۹ نفوس است -
 جزایر و سترن اسپارندز چندین جزیره است که غالباً کوهستان و سنگلاخ است و
 کم بزغ و بعضی از جای آنها نیز سبز است و دروغن سوغتی و شراب و پنیر هم از آنها حاصل میشود
 و یکی از جزایر آن اسپرنیا نام دارد که بحسب خوب صورتی زنان آن جزیره معروف است
 جزایر ریونیای و ناز ورن اسپارندز - (۱) ایوبیا ۵۰۰ میل طولی ۵۰ میل عرضی
 و ۷۰۰ میل مربع مساحت دارد و ۷۲۰۰۰ خلقیت - این جزیره کوهستان است که بعضی
 از جای آن بغایت حاصل خیز است و خوب و شراب و مواشی و گوسفند و بز و پشم
 نر و الو و دروغن تر و پنیر بسیار عمده حاصل این جزیره است -

سنگ سیکلادز
 سنگ سترن اسپارندز
 سنگ ریونیای
 سنگ ناز ورن اسپارندز
 سنگ اسپرنیا
 سنگ تر و پنیر
 سنگ مرمر
 سنگ بید انجیر
 سنگ پشم
 سنگ مواشی
 سنگ گوسفند
 سنگ بز
 سنگ پشم

جغرافیای یونان

سطح - سطح این ملک کوستان و سنگلاخ و نا هموار است و نیز بادیه‌های واریسی عمیق و پیوسته و اتلاسه دارد و جنگل دارد.

جبال - جبال‌های که سرسبز است و انیمک را فرا گرفته و منشعب به شعب بی شمار است و یک چندان رفعت ندارد که مدام برف بر قلّه آن ایستد و ارتفاع جبال این ملک تقریباً ۸۲۳۹ فوت رفعت دارد.

اشجار و آبگیر - هر چند که یونان ملکی است که پر آب و انهار است مگر ملکی نیست که خوبی آب یابد و خوبی آب خورد و گذشته از این بعضی جنگلها و دشتها را در این جا و آخر پارسی کرده اند و بنا بر این منابع انهار چشمه بسیار قوت یافته و با بکله آب این ملک کم است و چندان انهار آن هم قابل مسافرت نیستند.

هوا - یونان را هوای است ملایم و معتدل و سالم و کوستان آن سرد است و سخت و لیکن در آتن غالباً هوا بشتت گرم است.

تابستان این ملک سه ماه است در ایام سال که در بین آن آفتاب بغایت روشن و درخشنده و هوا صاف است و آسمان نیز مصفا و روشن است.

بهار و خزان هوای انیمک مرطوب است و غالباً طوفان است. زمستان در آتن منجمد است بدو ماه و هر چند که برف می افتد ولی نماند و اقل اعتدال هوا در ارضی است که در جبال

خاک - خاک این ملک سرد حاصل خیز است و لایه‌های آن بسیار می شود و فقط بهفت یک این ملک زراعت می شود.

جغرافیای یونان

حاصل - جانوران صحرائی یونان مثل است بر بعضی ازان اقسام و ذواتی که در
ممالک اوسط یورپ یافت می شوند و زنبور عسل این ملک در عالم مشهور است بجهت دوا و نفع
که در تمام جهان یافت نمیشود - جانوران خانگی و رام آن چندان تعریف ندارند نسبت به
انواع و اقسام جانوران ممالک دیگر و فقط اشیا را مست بندی از گوشت و بز حاصل
می شود و عمده جانور بارکش این ملک سینه است -

عمده حاصل نباتات این ملک جوپ است و روغن و انجیر و شراب کشمش و تنباکو و ابریشم
فلکس و پنبه و رویناس و اسفنج - و جنگلهای این ملک چوب بسیار خوب ممتازی
یافت می شود بجهت ساختن جهازات - چنان معلوم شده است که ملک یونان بسیار
پر دولت و زرخیر است از حیثیت معادن و اشیای معدنی و لیکن فقط سنگ مرمر و سنگ
آسیا و سنگ عمارت بسیار بیرون آورده می شود و مفید است بحال ملک -

خلق و زبان - خلق این ملک در سال ۱۸۶۰ تعداد شده ۲۹۲۵۱۴۵ نفر بود
که سرب آن یونانی اند و بقیه االی البانیا و دیگر بیگانگان اند و تمام اینها بجهت معدودی
از اهل البانیا و ترکان عثمانی مستکلم اند بخت جدید یونانی - آشنی دار الملک یونان
که واقع است در دشت آتیکاً قریب ۵۰ میل دور از جنسیج آشنی - در زمان قیام
و ترقی یونانیان این شهر یکی از شهرهای عظیمه جهان بوده مگر اکنون اکثر جاهای
آن ویران است و ویرانه های که ازان باقی است و از آثارت ریم آن است
هم بسیار و هم مجلل و باشکوه است و بعضی از آنها هم سخیونی نگاه داشته شده است

در جنگلهای

جغرافیای یونان

تاکنون - در این زمان حشلق این شهر ۳۰۰ نفر است -

مشاغل عمده مشاغل یونان تجارت آن است که جمیع کثیری از خلق در مشغول داشته

و عمده مال التجاره خارج اشکش است و قلع دروغن بیدانجیر و مال التجاره و اخلاش را چه با

پنبه و پشمین است و زغال و آهن و شکر و چرم - نیی از خلق این ملک مشغول زراعت اند و مخصوص

زراعت انگور خشک بیدانجیر و پنبه و تنباکو - مینو کچری بسیار کم است و لیکن چندان هم نیست -

طرق و شوارع - اکثر و اغلب مال التجاره این ملک عمل میشود از دریا و لیکن تجارت بری

بکثرت غیر ممکن است در این ملک زیرا که طرق و شوارع بری آن خوب و بسیار نیست و ریونی

که در این ملک است تماما ۱۳۶ میل است مگر تلگرافات این ملک خوب است -

حکومت و تربیت و مذہب - در قانون و اصول ملک یونان اقتدار ابداع قوانین

و اگذار است فقط بکف اختیار یک مجلس که اجرای آن اختیار میشود بجهت مدت خاصی و این حکومت را

مینخوانند "لیمیت بانرکی" و جریان حکومت و قوانین و اگذار است پادشاه بعیت و زراکی که

مشتمل استند از اعظم هیئت پرنسنت یعنی ضلع عظیم ملک - ملک یونان از سال ۱۸۳۰ تا ۱۸۳۲ سال

۱۸۲۱ در تحت حکومت دولت عثمانی بود و عاقبت در این سال اخیر یعنی ۱۸۲۱ سرکشی آغاز نمود و با

در عهد سلطنت آنته پسر پادشاه و ملک بویا در سال ۱۸۳۲ با مدد یاری اول غلیظه یورپ

استقلال خود را باز حاصل کرد و از ملک عثمانی جدا گشت -

تربیت این ملک بقویت دولت وی ترقی دارد و بد نیست -

مذہب اصلی این ملک عیسوی اغلب و تقریباً تمام خلق متعلق اند بکلیسای یونان -

مشاغل عمده مشاغل یونان تجارت آن است که جمیع کثیری از خلق در مشغول داشته و عمده مال التجاره خارج اشکش است و قلع دروغن بیدانجیر و مال التجاره و اخلاش را چه با پنبه و پشمین است و زغال و آهن و شکر و چرم - نیی از خلق این ملک مشغول زراعت اند و مخصوص زراعت انگور خشک بیدانجیر و پنبه و تنباکو - مینو کچری بسیار کم است و لیکن چندان هم نیست - طرق و شوارع - اکثر و اغلب مال التجاره این ملک عمل میشود از دریا و لیکن تجارت بری بکثرت غیر ممکن است در این ملک زیرا که طرق و شوارع بری آن خوب و بسیار نیست و ریونی که در این ملک است تماما ۱۳۶ میل است مگر تلگرافات این ملک خوب است - حکومت و تربیت و مذہب - در قانون و اصول ملک یونان اقتدار ابداع قوانین و اگذار است فقط بکف اختیار یک مجلس که اجرای آن اختیار میشود بجهت مدت خاصی و این حکومت را مینخوانند "لیمیت بانرکی" و جریان حکومت و قوانین و اگذار است پادشاه بعیت و زراکی که مشتمل استند از اعظم هیئت پرنسنت یعنی ضلع عظیم ملک - ملک یونان از سال ۱۸۳۰ تا ۱۸۳۲ سال ۱۸۲۱ در تحت حکومت دولت عثمانی بود و عاقبت در این سال اخیر یعنی ۱۸۲۱ سرکشی آغاز نمود و با در عهد سلطنت آنته پسر پادشاه و ملک بویا در سال ۱۸۳۲ با مدد یاری اول غلیظه یورپ استقلال خود را باز حاصل کرد و از ملک عثمانی جدا گشت - تربیت این ملک بقویت دولت وی ترقی دارد و بد نیست - مذہب اصلی این ملک عیسوی اغلب و تقریباً تمام خلق متعلق اند بکلیسای یونان -

تاریخ

یونان جدید چنانچه در کثرت بخشی بوزار ممالک محروسه عثمانی و در نتیجه عذاب کان سال ۱۸۲۱ م که خلق آن بجا آمد شورش کردند و کشتی که غارت می نمود تا اینکه پس از خورد جنگ و جدال جیسا بپایان رسید و سرانجام در روس میان افتاده است جو در بعد از کان از گریبان یونانیان که تا ه ساختند و تقویم مستقل و مختار کردند در ملک و در سال ۱۸۳۰ و ملک که در آمد در حمایت مصر است و ل قوتی یوپ - پادشاه نخست آن پادشاه یونان تخت بر شد در سال ۱۸۳۲ و در بدست اقتدارش قریب بحال استقلال سیاه خلق آفریدند در سال ۱۸۳۲ و قانونی در ملک جاری ساختند در سال بعد از آن حکومتی بر پا کردند شبیه حکومت انگلستان - در سال ۱۸۳۵ شهر اش را پای تخت مقرر کردند و این چند سال اخیر تمام ملک اسبجه نظم و نسق و بند و بست آن مقسم ساختند بره نمزگی یعنی حکومت یا ستود و تعیین مقر نام و محل وقوع شهری محنت یادی کشیدند که همان نام و رسمی که در ایام از منته قدیم بود بجهت هر یک معین شود - کسانیکه حکومت بستار داشت بانی آن نامند که افتخار میکنند از اولاد یونانیان قدیم اند که آنیکه با علم و دانش پهلوانی خوبا و ج علا و برتری و عمومی شدند لغت یونانیان این مان ماند که تفاوت همان لغت قدیم است این قوم اختلاط زیادی یافته اند با آنکه اسکولای مکر در حد و مشرق و وسط ملک این اختلاط بسیار است از سایر ارضی آنیکه سایر ایالتی آنیکه اکثر اهل البسنا هستند و بعضی از ذاتهای دیگر - مذہب این خاندانی که اکنون بر تخت یونان نشسته اند رین کتلیک است و لیکن عمده و اغلب خلق متعلق اند کلیسای یونان - این کلیسا برپا شده است بموجب قانون ملک و حکومت آن با جمعی است که هر ساله یکبار اخباری آنرا میگزینند و بهر چه و چه اعتدالی ندارد پیشین اعلی که در قسطنطنیه است حکتمهای بسیاری بوسیله مشوره و مشورت و سعادت اوان تربیت

مملکت ایشیا

جغرافیای ایشیا

ایشیا بزرگترین قسّمتهای کره ارض است و مثل است نیمی از خلقت تمام عالم - در طرف شمال محدود است
 بقطب اکتیک و در طرف مشرق بحیط اقیانوس و در جنوب بحیط هند و مغرب یابی محدود است و در شرق
 دریای اسطوخودوس است این قسّمین قریب ۵۰۰۰۰ میل مربع است - غایت طول این قسّمین ۵۰۰۰ میل است
 عرضش ۵۰۰۰ میل است - هوای مملکت ایشیا بسیار اختلاف دارد چنانچه قریب استوهست و در سیاه میکنند پوست
 و در نزدیکی قطب شمالی چندین باره بکشد شاید تمام سال آسب ببارد و در وسط این قسّمین و در جنوب اختلاف کلنی
 در هوا بحسب تشیّب و قرار زمین - و هر چند که در ایشیا زمینهای سرسبز و خرم حاصل خیزی است و در آن
 مانند آنها یافت نمیشود مگر زمینهای سرسبز آن در جنوب است و در آنجا درختان بسیار و در آنجا
 نباتات و اشجار و فواکه عالم از ایشیا حاصل میشود و هر چند که بعضی از آنها را مردم یورپ بزره اند بکشد و بعضی
 دیگر است که بزرگ آنها امکان ندارد یعنی خاکهاش بگردد و عمل نمیشود - از ازمته بسیار قدیمه معدنیات
 ایشیا معروف بوده است کبریت لی بسیار کم از آنها ظاهر شده بزرگ آن در آنجا است بعضی سنگهای قیمتی و
 فلزات بسیار مفیده اغلب فلزات بچسبالی که یافت شده است فلک سپیرا و کوهها یونان است و
 که در دسترس است و دیگر آنکه بر گونه جانوریکه در عالم است مملکت ایشیا یافت میشود بطور کمال
 بجز جانور بسیار از جانوریکه بی نفع انسان است که در آنجا در سایر ممالک عالم یافت میشود از ایشیا است
 که از آنجا بزره اند مثل سب و خرد و شر و گاو و گوسفند و بز همه از ایشیا بوده و خلقت ایشیا را این کرده اند -
 نفس مستند بسیار پیش از آنکه از خلقتی که در سایر ممالک عالم در حقیقتی بزره استند

جغرافیای ایشیا

این عرق و قوم مشتمل باشند بر تمام ذاتها و قبایل عظیمه بنی نوع انسان مگر از اینها عمده و ذات اندکی است
کاکاشین که قریب خمس تمام این خلقت اند و در این است متضمن این خلقتی که در گرفته اند از کتاره و
اسودراتا و ریاسی بجا که در شمال میشود در آن ساکنان که در استان ارمنیه و عربستان ایران و هندوستان
و قوم ذات سنگلیان است و مغول که خمس دیگر این بوده باشد که در گرفته است از رضی شمالی و وسط
و جنوب شرقی ایشیا که در آن است مغول تاتار ترک چینی و ماچینی و تبتی و سخائی و غیره
اگر چه در ملک ایشیا با نواح قسم لغات تکلم میکنند مگر یک وضع ناوستنی این لغات مختلف را بر سره قرار دادند
(۱) آن صنفی که بان کلمه هندو عرب استی ایرانی اهل کشا (۲) آن صنفی که بان کلمه اهل چین و ماچین تبتی االی چین
(۳) آن صنفی که بان کلمه قوم چین و تبت و گلک و دیگران -

مذهب مردم ایشیا اینها است اسلام و مذهب بر اینها مذهب بودا و کاشین -
تربیت و علم و دانش مردم ایشیا در این هزار سال اخیر یک تیره نده است کم و بیش نشده است و اکنون همچنانند
که هزار سال قبل بود و در سایر امور عیشت زندگی و تجارت و غیر ملک نیز جهان است با اینها باقی اند مردم
ایشیا عموماً لباسی پوشیده فراخ و کشا و دراز بالا آن وانی می کنند عمامه بر سر میکنند و کفش میوز و بر پا
میکنند چون دخل متاع و مساجد خود میشود بخلاف مردم یوک که کلاه خود را بر می دارند اینها کفش خود را
پا بر میکنند و وقت غذا خوردن چهار زانو یا دو زانو می نشینند بالای زمین همه دست خود را در یک طرف و طعام
می برند که بجهت صرف همه نهاده شده است بر عوم و قناعت از آنکه با گشتان خود چیزی طعام بدان
و او قبا بکاری در صرف غلبان کشید و قیون خود میکنند و در مسکنها بالائی ایچه یا کوچی سر خود استرا
و در عوض لیش خود را را می کنند که بسیار بلند شود و اغلب طالب بکاری تن پروری اند -

ملک سپریا

جغرافیا

اگر چه این قسمت ملک و س هیل مربع زمین فرا گرفته مع ذلک خلقت آن اولین پیش نیست
و از جمله نمی پیرن شدگان گنه کارانی هستند که از آن قسمت ملک و س آمده اند که در ملک پرب واقع است
هوای آنجا بخت سرد است چنانچه زمستان آنجا ماه طول میکشد و درین ماه مان سردی هوای آنجا
میکشد که زیق منجم میماند - اما تابستان آن هر چند اندک ماننی پیش نیست مع ذلک بخت گرم است
و بقدرت آبی نباتات چنان بسعت میزند که جای تعجب است - و بعضی جاها چنان است که نام نبات
بندست شنیده میشود ولی بفلاف این قلت و نابودی نبات خوراکی حیوانی چندان است که بوصف نمی آید
و تلافی نبات را میکنند و چیزی است که در چنان هوای سرد ضرورت هم بسیار دارد و ملک سپریا در
از مالک نیای قدیم از حیثیت معاون فو قیت از و از جمله مع نبات فلات آن من و آهرج از هر که
عمل می و زگر طلا و نقره و سایر فلزاتی را که عمل می و زرد و سالی پنج کروا از آنها عاید حاصل میشود یکی از
کوها عجیب و غریب آنجا که هر آنکه برین بابست الماس و دیگر جواهر است هم در آنجا بسیار است یکی از صنایع آنجا که
باشد معروف است که کحل بصوتی نبی نوع انشا یافت میشود و صبا و طراحت جا است ختم است آن ضلع - زبان
مزم آنجا که مختلف است و بعضی متکلم از بعضی که از یک شکر لغت وی است یعنی نیز با شکر اند که اصل آن لغت است
مشتمل از لغت ای مغولستان و سران غیره لغات بی حد است هم است که از لغات ق مشرق شده اند و اینها ^{است}

مختصری بطور تاریخ

سیبریایمالک و سالحاق یافت در بین صد سال شانزدهم عیسوی و پادشاهان و س از همان
 زمان خود را خوانند ناز یا شاهنشاه ملک سیبریا در سال ۱۷۲۵ عیسوی این زمین منقسم شد چنانچه
 حکومت تاتاریست و تاشک و ونچی سینگت و از پرگ تاشک مع ضلع
 یکنوشک و اشک و کم چنگا - عمده خلقت این سرزمین از قبایل طوایف خود
 آن مرز و بوم اند که کم و زیاد در تحت حکومت و اطاعت و س هستند و بعضی از این طوایف مانند
 کیرگی و تنگو مردم مهر نشین هستند که پوسته در جنگها و حرکت اند که از وقتیه بیا بنده بجهت حیوانات
 خود یا اینکه دشت های جنوبی و شمال و مشرق را می پانند که شکاری کنند - قریب ۱۲۰۰۰۰ نفر
 از مخلوق اینک مشغول از کندن معاون و کسانیکه کارهای دستکاری را میکنند اغلب از ملک ایرانیست
 که در این زمین سکونت دارند - تجارت این ملک غالباً منحصرست به و شعبه یکی حمل و نقل فلزات
 و پوست و دیگری تجارت خامی است که از خشکی است بملک چین - مذہب اصلی مغولستان
 مانا است و مذہب عیسوی بوجوب طریقه کلیسای یونان که اکنون فی الجمله چیران فیث - این چند شهری که
 در فوق ذکر کردیم سکون اند عمده از خود روسیان و قزاق ها و شهر تابلسک پایتخت
 سراسر این ملک است و قریب ۲۰۰۰۰ خلقتیت دارد و آن دیگر شهرها بنور از این هم
 کوچکتر و کم خلقتیت تر اند مگر در این حصه زمین اینها بزرگترین بلاد اند و محل سفتن
 جواهرات قیمتی اند -

ملک تاتاریست
 ملوک تاشک
 ملوک ونچی سینگت
 ملوک اشک
 ملوک کم چنگا
 ملوک تابلسک
 ملوک ایرانیست
 ملوک چین

مملکت عثمانی در آسیا

جغرافیا

عرض طول این مملکت تحقیق معلوم نیست مگر آنکه از قدری که در جغرافیای بیوم معلوم میشود که تا ابد در
هم و خل این زمین محسوب است از بر خلات عربستان که آنرا جداگانه ذکر کرده اند بهر حال این زمین
۲۰۰۰ میل طول دارد و ۱۷۰۰ میل عرض و شکل است برده ۶۴۰۰۰۰ میل مربع و خلقت آن زمین
کرده اند ۱۷۷۵۰۰۰ نفس است - هوای این سرزمین بسیار لطیم است در حد و شمالی مگر در حد
جنوبی بسیار گرم است در تابستان باوی می وزد که با دماش میگویند بسیار سخت و مهلک - تا حد
فرا ت و در حد این سرزمین بسیار سرد و آباد و نبات خیر است و لکن باید فراموش نکرد که در هیچ
چندان خلقتش غافل نیستند که در این زمین چنانچه بسیاری از بهترین اراضی این سرزمین غیر سیرج افتاده است
حاصل طبیعی آن ملک بسیار بی قیمت است هر گونه جانور و نباتی در آن ملک حاصل میشود و از فلزات نقره
و مس و قلع و آهن نیز غالی آن ملک مرم و سنگ چاق یافت میشود در آن ملک خلقت این زمین بیش از
بسیار است زبان مردم آنجا در بار کل و متها و دام و ملک و پوشش استعمال از ترکی است لکن لغات
بسیاری بگیریم در این زمین مستعمل است - مذہب کانت اعراب و اهل آنجا و تا آنکه اسلام است مذہب آن
شما سیاه و یونانی و اهل آنجا و یونانی که در آنجا مختلف اند مذہب علی و مسلم و یهود و مسیحی است و در آنجا

تاریخ ممالک عثمانی و رایشا

تاریخ قدیم این قسمت از مملکت عثمانی مشحون است موقوف بر واقعات و کیفیات بسیار مفیده زیرا که از آنجا
 فوتانی یعنی کوهستان طرف شمال مشرق این ملک جایی بود که محل نزول و سقوط و پیدایش نبی نوع بشر
 واقع گشت نقطه دایره اتفاق افتاد یعنی زمین مذکور که پس از طوفان نوع انسان و انواع قبائل و
 طوائف خلوق از آن بخش شده در روی صفحه غیره در ارضی که زفرات و صلابت میخورد واقع بود و ممالک
 سلطنت های بسیار عظیمه بابل و آسیه را - ایشیا میبارد از امت الروم همان زمینی است که پس از زوال
 دولت بابل آسیه شامل دولت ایران شد از آن پس شامل دولت یونان روم گشت که متضمن است حکایات
 و واقعات بیشمار از پس از آنکه ممالک و میان تقسام یافت این سرزمین در تصرف یونانیان بدین
 تا اینکه در سال یازدهم ع شرکان عثمانی آنرا فتح و تصرف نمودند - و مشق که در آن ایالی آسیه بود
 در میان اهل تریپولیا و یونانیان و مسلمانان در محفلت زمین کوششها کردند و فتنه ها میخواستند بجهت
 تصرف آن در میان و از همه و نیز در همه محفلت عظمی بود در آن سلسله آن میدان جنگ و معرکه جدال و
 محفل آمد و شد ایالی یورپ بود باینکه بیت المقدس از جنگ مسلمانان بیرون گشتند و لکن تمام این سرزمین
 نیز در سال ۱۵۱۵ در قیاد و جنگ شرکان - در بین این چند سال اخیر زمین سرزمین بحال خود ماند بوساطت
 دولت عظیمه یورپ و الا ابراهیم پاشا از جنگ عثمانیان گرفته بود -

تمام مملکت عثمانی که در زمین ایشیا است متقسم است به هفت ایالت که هر یک بدست پاشائی است مگر
 قبائل صحرائی و کوهستان نشین بسیاری هم هستند در هر گوشه که بعضی از آنها غیر مستقل است و برخی

۲۶۶
تاریخ ممالک عثمانی و ارشیا

دیگر سکاکی مستقل و خود مختار اند یعنی در اطاعت سلطان عثمانی نیستند.

تاریخ

تاریخ

این سرزمین قتی از اوقات قطب ایره تربیت و علم و هنر بود و همچنین عین استیلا و قوت بود
 و پیر و مشغون بود بر آثار و علامات بجد و حصری - از آن جمله فلسطین مشتمل است بر بسیار جایهای خطیر و
 ایشه که در تورات ذکر آنها شده است و در این سرزمین مشاهده میشود آثار و علامات محسن مشیت
 حواریین حضرت مسیح - مسجد عمر واقع شده است در محل عبادت یهو که در آن هیچ سنگی با لایه لایه
 عمارت نشده و از جمله عمارات عمده که تا کنون آثاری از آن باقی است پل پیر است که در وسط
 صحرائی لم نریع ایستاده است ۱۴۰ میل در شمال و مشرق دمشق که از بناهای حضرت سلیمان نبی است
 و در حلب یک که در قدیم ایام آنرا پل پیر میخوانند معبدی است که گمان نموده اند که بجهت
 آفتاب ساخته اند آفتاب پرستان - در این ستوات اخیر سعی و کوشش مردم یورپ نبینوا
 پیدا و کشف ساخت که در کنار و جبهه واقع است و نیز بعضی از شهرهای دیگر اسیر یا بابل را
 سوامی ترکان عثمانی که بی حساب اند در ایشیا منیا ترکان هم بسیار اند که یک شته دیگر می
 از ذات ترک که در صحاری و بیابانی بسطیرند در خیمه ها و سیه چادرها و ایام تابستان در دشت
 و قری میمانند در ایام زمستان - ایالی یونان بسیار اند در این سرزمین که غالباً در شهرهای
 سواحل دریا سکونت دارند - ارامنه که یکی از جمله قدیمی ترین طوایف عالم اند ساکنان و قسطنطنیه
 در مسج و بند و کسین الان فقط هفت یک خلقت است اینجا هستند مختلف قبایل اگر سکونت دارند در کوهستان
 و دیگر ارضی حول طوش آن تمام عادات و رسوم آن نومی رهنمی است همچنانکه عادات اعراب است که
 در ارضی ارضی جنوبی سکونت دارند لغت عربی در تمام این سرزمین مروج است -

عربستان

جغرافیا و غیره

عربستان کابلی در جهان تابع و در تحت فرمان یک فرمان روا نبوده است بلکه اکثر و غالب خلق این ملک تابع مختلف امام بوده و هستند مانند امام مسقط و امام یمن و امثال اینها - ارضلاع حجاز و جاتی که کوه سینا در آن واقع است تابع دولت عثمانی است آن هم فقط بنام پسرانشینان عرب غالباً بلکه تمام مستقل و خود مختار اند و اطاعت می کنند شیوخ خود را و پس -

عرض و طول این زمین امیل مرتفع است دیگر بنده را در این محدوده تخمین هنگی است العلم عند الله - آنچه در این ملک حاصل می شود از حیوان اسب و الاغ است که در تمام ارض شامی ندارند و از سایر حیوانات هر دو چرند و پرند و بعضی اقسام فستق در این زمین - نبات این ملک عمده خرما و قهوه است و بعضی دیگر چیزها نیز هست قابل ذکر نیست و اغلب ارضی این ملک خشک و لم یزرع افتاده -

عرب را دعوی این است که رشته شراوش با برهیم خلیل منتهی می شود و بعضی که حکم میکنند معلوم می شود صدق قول ایشان زیرا که شعبه ایست از لغت شمنیتیک یعنی لغتی که اولاد او

جغرافیای عربستان

این نوح بدان حکم اندتاما که نسبت و قرابت تمامی ابرو بلغت عبرانی و مکیویند باشندگان
 کوستان و صحرائشینان این قوم واقعا و بالا اصلا از اولاد اسمعیل اند و بسیار کم و
 بندرت مخلوط با دیگر قبایل شده و میشوند و اینها خود را نامیده اند به و بی نامی با گان
 بادیه که تمام عمرشان را در صحرا یا لبرمی برند و در میان چادرها و منقسم اند باقسام مختلف
 قبایل و طوایف که هر یک از ایشان جداست از قبیل دیگر و گیری و فقط مطیع است شیخ
 خود را و قابل اشتغال ایشان رهبری و دزدی است و بسیاری از ایشان فقط پیشه
 شتران خود لبر میزند - و گاهی هیچ یک از سلاطین و جهانگیران عالم از ابتدای عالم
 الی الآن باین ملک حمله نیاورده - مردم سواحل این ملک چنین می نماید که در اصل
 از ذات دیگری بوده اند و در میان ایشان فی الجمله حکومت و بندوبستی بوده است
 و بعضی از ایشان هم اکنون ب عظمت و سروری دولت عثمانی مقرر است یعنی
 گردن با طاعت آن نهاده دارند -

ندیهب اهل انیک اسلام است که در همین ملک اساس آن نهاده شد در حدود سال منقلم عیسوی
 که نه فقط در اندک زمانی ندیهب اهل سیا و ندیهب یهود که قدیمی ندیهب این ملک بود
 از میان برداشت و بجای آنها مقیم گشت بلکه در اندک زمانی بزرگ شمشیر پیر و نشانی
 مملکت وسیعی را بنیان نهاد و مشتمل بر امور و بینیه و دنیوییه در تمام بلاد عربی آسیا
 و شمال آفریقا و جنوب یورپ و این ندیهب متفهمین بود بر تمام علم و ادب و فضل و
 کمالی که در آن زمن در میان اهل عالم معروف و مشهور بود و لغت عربی مخزن علوم

و حکم بود و حال کونی که ممالک عیسویان در او اسطر زمان یعنی در وسط تاریخ عیسوی در تاریکی
 بهل و حیوان صنعتی در نبودند. در بین زمانی که عربها در ملک اسپین حکومت داشتند اهل یوسه
 از ایشان آموختند علم کیمیاگری و حساب ریاضی را و نوشتجات عرب شیرین ترین فصیح
 ترین نوشتجات همه طوایف ممالک شرقیه است و مخصوصه شعر و حکایات در میان ایشان
 بغایت ملیح و لطیف است و با وجود آن که این قوم همیشه استماع ذلک در تحصیل علم و حوائج
 تعلیمت نمی ورزند حتی اینک ادانی خلق مسیتوانند خوانند و نوشت و در ارا علوم ایشان
 اغلب نجوم بلکه علم استرلاب و حکمت و ادویه و غیره می آموزند سواى علم قرآن و مذہب
 زبان اهل این ملک غالباً عربی است مگر عربی بی پایه و سری و آن عربی که در قرآن نوشته شده
 اکنون منحصرست بابل حجاز و اعرابی که صاحب علم اند.
 خلق این ملک تخمین شده اند..... و نفس ستند که نفس ایشان بدوی هستند.
 مشاغل اهل این ملک عمدتاً کشتن و زراعت خرما و قهوه است اگر چه بیدترین وجهی نویسند
 صحرانوردی و ماهی گیری و بیرون آوردن مروارید و این دو شغل اخیر جاری است در میان
 آن فرقی که در کنار بای و ریاسکونیت دارند.
 کاربای و ستکاری منحصرست بعمان. در تجارت عرب معروف است و بسیاری ازین
 قوم هم در این شغل مشغول اند.

ممالک مشرقی ایران

جغرافیا

پرتو ششما یا ایران یکی از جمله ممالک عظیم الشان و قابل الذکر صفت ارض است (یعنی بود و گذشت)
 حالا خاستن بر سر است) زیرا که یکی از جمله گهوارای فرزند آدم است و یکی از سلطنت های بسیار وسیع
 جهان است - این سرزمین سرزمینی است که بر پا خاستند و وجود گرفتند در آن سلاطینی که
 بار خدای تعالی احکام خدا را - این مرز بوم مرز بومی است که محل مهورند و پیکر و خالصت
 و این اقلیم قدیمی است که بر سر خاسته و دیوان روزگار بزرگداشت اشعار و لر بای سعده می خوانند
 (سر اسرار این عبارت از انگریزی ترجمه شده است) -

فصاحت - باید دانست که در تجدید و تخمین وسعت ایران اختلاف بسیاری است و هیچ
 من الوجوه بنده نمی توانم گفت عرض طول این ملک چیست مگر در یکی از کتب نوشته است
 در سال ۱۸۶۵ (ع) که از شمال جنوب .. مایل است و از مشرق مغرب .. مایل فصاحت آن
 ۹۴۸۰۰۰ مایل مربع است العلم عن الله و محو و دهرت در جانب شمال مغرب با ترکستان و در
 شمال مغرب با روس و در مغرب با ترکی و در جانب مشرق با افغانستان باوچستان و در
 جنوب با خلیج فارس - ایران را .. مایل ساحل دریائی است و خلیج فارس دریای خضر
 مکران فایده بر نمی گیرد از آن زیرا که غالباً اهلش از دریای خائف اند چنانچه یکی از شعرا می گوید

بخش افیای ایران

« یعنی سعدی گفته است » بسیار در منافع بی شمارست * و که خواهی سلامت بر کناریست
 سطح - سطح ایران مثل است بر یک زمین وسیع تقریبی که از ... ۴۰۰۰ الی ۶۰۰۰ پا ارتفاع و ارتفاع است
 که گرداگرد آن قطعاتی کشیده است از اراضی پست و در وسط این دو از هر جانبی سلسله از جبال واقع شده
 و در او وسط آن زمین وسیع فیزیکی که عرض شد و مانند میز است در نوشته است و شتهای بخت لم یزعمی که
 ملکات و دریاها و همچنین صحراهای سرسبز حاصل خیز بسیاری از این صورتها شکل طبیعی آنچه قابل ذکر است آنهاست

اما جبال

(۱) البرز است که بخط مستطیل میگذرد و حاشیه جنوبی یاخی خضر پوشیده است یا بگلکهای بسیار -

ارتفاع قلل این جبال قلعه کوه آتش فشان ماوند است که ۲۱۵۲۰ فوت رفعت آن است -

(۲) سفید کوه است که واقع شده است در حاشیه شرقی دریای خضر گر چیر دیگری در جنوب افیای
 متوشته است منسوب بر رفعت و غیره این کوه -

(۳) جبال زگرش است که بخط مستطیل میروید و بدو جبهه بغداد و سلاسل استند از جبال که قرینت
 میل عرض آنهاست و مشتمل است بر چند رؤس و قلل پوشیده از برف که ارتفاع همه الوند است -

دشتهای غیب معمور

(۱) دشت عظیم کمزاری است که منسوب است بخراسان واقع گشته در دل این ملک که در
 بعضی از جایهای آن فی الجمله سنبری و خصیب است -

(۲) دشت کرمان که آن هم کویر و دیگر است و اسحاق دارو با دشت اولمین و در بعضی
 از جایهای آن سنگگلاخی هم است -

میرادپای ایران

میدانهای ایران

(۱) آن است که واقع است در سواحل جنوبی دریای خزر که مشتمل است بر قطعه اراضی پشت طوق

و بدو اولی بقایت سرسبز و حاصل خیز قریب ۳۰ میل طول و از ۵ الی ۳۰ میل عرض است.

(۲) آن است که واقع است ساحل تلخ پارس که مشتمل است بر قطعه زمینی رگیستان که گاه گاهی

درخت ثمراتی در آن یافت می شود و موسوم است پشتستان که قریب ۲۰ میل عرض است.

مسیاه - آب دریا که ایران بمنزله سراب میوه نایب است و حتی جوی جدا دل هم بسیار

معدود است آنچه و بعضی انا ارضی و هیچ یک از آنها آن قابل مسافرت سفاین نیست چندی

در و هت که و فعل دریا میشوند و اکثری از آنها هم فقط آب کمی خزانند که در ایام تابستان پائیز آب

آنها خشک می شود و بسیاری از آنها گاهی با ریا هم نمیرسد و یا آنکه آب شان در آبگیری ریخته میشود

یا در یگزاری فرو میرود - با جمله آب های ایران بموجب ذیل است -

انهار

(۱) آترک که سرچشمه اش در امتد جبال و اطلال شمالی حنه اسان است و خل میشود

در گوشه جنوب و شرقی دریای کسبیا -

(۲) قسزل اوژن یعنی سفید رود که بلند می شود و از اراضی غربی و از میان

البرز که رشته داخل همان دریای شود -

(۳) کروون که رشته ایست از شط العرب از کوهستان زگرس جاری میشود -

(۴) کرخاب که رشته دیگریست از شط العرب که آن نیز از کوهستان فوق بلند می شود -

جغرافیای ایران

(۵) **مخرباب** که چترانش واقع است سرشیبی شمال سفیدکوه در شت خیره یا خوارزم در رمل فرودین

آبگسیب

(۱) **اورومیه** که واقع است در جانب شمال مغرب ایران و آب تکمین و پیمی است

۳۵۰۰ میل مربع و ۴۰۰۰ فوت بلندتر از سطح دریا -

(۲) **نمین** ریز که واقع است در وسط جبال جنوب ایران که آب بسیار نازکی است

رو و بند امیر هم داخل آن می شود -

هوا - هوای ایران بغایت مختلف است در مختلف اضلاع و محال - در جنوب گرمی تابستان

و در شمال سردی زمستان هر دو بغایت سخت است و لیکن گرمی تابستان و در شمال بجز است

که صحرا نشینان در دامنه جبال و اتکال و در سیه چادر یا بسری برند - حد و غرب جنوب

توب که اکثر کوهستان است هوا بکمال اعتدال است و بارش هم بخوبی میبارد -

خاک این ملک در بادیه بانی که قریب رود بار بار است بی نهایت سبز و خرم و حاصل خیز است

مگر بیشتر حصه زمین این ملک خشک و لم نیرع است و بی آب و چیتدان آب دستی هم لازم است

بجهت زراعت در این زمینها که عمده و اہم شغل زارعین ایران جاری داشتن آب است

و کندن قنوات و چاه و غسیره -

انچه پیدا و حاصل میشود در ایران علاوه بر آنچه در یورپ پیدا میشود و شش است بر شیرینک

ویوز و بزکوهی و گور و اسپ و شتر و قاطر و الاغ و هر گونه میوه و نباتی و انگوزه و صنم و غیره

و ترنجبین و ابریشم و پنبه و تنباکو و شکر و غیر اینها -

جغرافیای ایران

معنیای ایران بسیار معدود است و مجرد آن فیروزه است و کبریت و نمک و نطفه -

اگرچه چند سال است که پیوسته شنیده میشود که معاون متعهد و طلا و نقره هم پیدا شده است مگر معلوم نشود و همه کذب و لاف بوده خدا کند راست باشد که قدری زرد را ایران قراریش یا بدو ما بیچارگان ملک خود را بخشیم و بیاییم باین مملکتها -

خلقیت ایران - در تعداد خلق ایران اختلاف زیادی است و جغرافیائی که تری
 گفته است ۸۰۰۰۰۰ مینویسد خلقیت ایران را و در جغرافیای دیگری ۶۰۰۰۰۰ و در کتاب
 دیگری که معتبر است می نویسد - " از قرار یک مستوفی ایلچی انگلیز بطور تحقیق تخمین نموده بود
 عدد خلق ایران در سال ۱۸۶۸ علیوی بموجب تعداد ذیل بوده " -

۱۰۰۰۰۰۰	شهر شینان
۱۲۰۰۰۰۰	صحرای شینان
۱۲۰۰۰۰۰	الاهی دها و قری
۱۴۶۰۰۰۰	کلاً

از آنچه در هر چه بوده باشد، قریب نیمی ایرانی الاصل است و بقیه ترک است که در عرب
 و یهود - زبان مردم ایران غالباً پارسی است و ترکی -

تقسیم حکومتی - بجهت جریان حکومت و انتظام و انشاق ملک ایران منقسم
 شده است بچندین صوبه که هر یک در تحت حکومت خاکمی است و این ملک بواسطه
 آنکه بخوبی صوبه جات و اضلاعش محدود و معین نیست لهذا نمیتوان بطور صحت آنجا

خبرانیای ایران

داد بخوانندگان و لے عمدہ صوبجاتش اینها است۔

جانب	صوبہ	حاکم نشین	سایر شہرهای عظیمہ
جانب پنجرہ	۱ استرآباد	استرآباد	
	۲ مازندران	ساری	بارفروش - آمل
	۳ گیلان	رشت	لاهیجان - آمل
جانب ترکی	۴ آذربایجان	تبریز	اردبیل - امار - مخی یا خوی
	۵ عراق عجم	طهران	اصفہان - قم - ہمدان
	۶ خوزستان	وہدقوئل	امواز
جانب بلوچ فارس	۷ فارس	شیراز	بوشہر - مرغاب
	۸ لارستان	لار	تارم
جانب شرق	۹ کرمان	کرمان	بندرعباس - بجم
	۱۰ خراسان	مشہد	یزد - نیشاپور

لے اگر محل سکونت
پادشاہ یا حاکم را بیکوی بنویسید

شہرهای عظیمہ

تبریز۔ یکی از شہرهای عظیمہ ایران است در وسط آذربایجان کہ بموجب یک جنبہ اینها
۱۱۰۰۰۰ خلقیت دارد بموجب کتاب دیگر می ۲۱۰۰۰۰ و ہر چند کہ تباہ است مگر نمبر اول است
در تجارت زیرا کہ تمام مال التجارہ ہند و روس و ترکی داخل آن می شود۔

طهران۔ دارالسلطنۃ ایران است کہ واقع شدہ در پایان و شتی ۱۲ میل در جنوب البرز ۱۲ میل
گرداگرد آن است و ۵۰۰۰۰ خلقیت دارد۔ عظیم الشان ترین عمارات این شہر از کت پادشاہ است
در ایام تابستان و سنگاہ سلطنت ایران نشین گاہ در میان اطلال و جبال قریب طهران است
جائی کہ میخوانندش "چمن سلطانیہ"۔

مشہد۔ واقع شدہ است بجانب شمال و مشرق خراسان یکی از اماکن مقدسہ ایران است۔

جغرافیای ایران

اعظم عمارات این شهر مسجدی است که در آن واقع است قبر امام رضا که بهر ساله هزار بار زیارت می کنند
 این شهر تجارت گاه خوبی است و پارچه های ریشمانی و پشمین و ابریشمین بسیار خوب در آن یافت
 می شود - خلقت این شهر از هشتاد و هزارالی صد هزار نفس است -

اصقربان - دارالسلطنه ایران بود تا سال ۱۷۹۸ عیسوی واقع است برکنار حوزه رود
 خلقت این شهر ۴۰۰۰۰ نفس است یکی از شهرهای عظیم الشان ایران بود - در ایامی که در نقطه
 اوج معموریت بود ۴۲ میل گرداگرد آن بود و ۵۰ مسجد داشت و متعدد حمام و سراها و غیره
 اگر چه اکنون ویران و تباوه نظری آید هنوز در کارهای دستکاری اعتباری دارو مثل
 ظروف طلا و نقره و آتش خانه و شمشیر و ظرف سفالین و شیشه و غیره و تجارت آن
 هم خوب است با هند وستان و ترکی و افغانستان -

یزد - یکی از شهرهای است که بسیار عظمت دارد و بسبب یافتن پارچه های ریشمانی و
 پشمین و ابریشمین و خلقت آن ۴۰۰۰۰ نفس است -

شیراز - مستطالراس و مضعج پاک تابناک سعدی و حافظ است که از ازمنه قدیمه معروف است
 بسبب مکانیت و محل وقوع آن چنانچه در وصفش گفته اند "شیراز و آب کنی آن با خوش
 نسیم و عیبش کمن که خال رخ هفت کشور است" واقع شده است در میان کوستان پارس
 و ۳۵ میل گرداگرد آن است و مشتمل است بر بهترین بازارهای ایران - خلقت این شهر از ۳۵۰۰۰
 الی ۴۰۰۰۰ نفس است - شراب و گلاب شیراز معروف جهان است - شیراز پای تخت خلفای بود
 و در اوج بندگی و معموریت ایستاده بود و در صد سال ۱۴۰۰ ع - خرابهای عظیم الشان پدید آمد

جغرافیای ایران

دشت جشید (پای تخت قدیم ممالک ایران واقع است چند میلی را در جانب شمال شیراز -

طریق و شوارع - ایران زانه انهار قابل مسافت است نه ریلوی و اگر چه گویند لاخیری بگو

کشیده اند العبد علی الراوی و شاهراه آن هم بسیار معدود است و مال التجاره آن فقط باوا^{سطه}

کاروان حمل و نقل می شود -

این فقرات بعد بوجوب کتاب بسیار معتبر جدید است

فرمانروای حال ایران اولاد

ناصرالدین - شاه ایران بزاد در روز ۴ ماه سپتمبر ۱۸۲۹ عیسوی و پسر ارشد شاه محمد

(محمد شاه) است که بر تخت پدر بر شد ۱۰ سپتمبر ۱۸۴۸ عیسوی -

اولاد شاه مذکور (۱) مظفرالدین است ولی عهد که بزاد در سال ۱۸۵۰ عیسوی -

(۲) جلال الدوله است که بزاد در سال ۱۸۵۳ عیسوی -

شاه ایران که ملقب است به - شاهنشاه - در ممالک محروسه خود پادشاه مستقل کل مختار است و ملک

جان مال رعیت خود است - و علاوه بر این پادشاه راجع آن است که ولی عهد

باشین خود را خود مقرر و تعیین سازد -

چون تمام مدنی و خراج ملک بدست ایشان بوده باشد بر این این سلاطین اخیر یعنی خاندان حال

قدرت آن بوده است که دولت کزافی از برای خود برکنار گذارند چنانچه میگویند پادشاه موجود

۴ میلیون استرلینگ که اگر در ایران بوده باشد موجود دارد که نمی از ان الماس است که بر کنار

جغرافیای ایران

همه دریای تور است و دیگر جویها هر آنی که بر تاج (یا جغتو) او نصب است -

پادشاه حال ایران چهارمین پادشاه است از خاندان قاجار که متصرف دشت تاج ایران است

پس از آنکه جنگی خانگی واقع شد در ایران که بیش از ۱۵ سال طول کشید از ۱۲۹۰ الی ۱۳۰۵

تا بیخ جلوس هر یک از این خاندان بانموجب است -

آفت احمد خان (۱۲۹۳ عیسوی) محمد شاه (۱۲۳۵ عیسوی)

فتح علی شاه (۱۲۹۴ عیسوی) ناصرالدین شاه (۱۳۴۸ عیسوی)

پادشاه ایران را قدرت و خستیا آن است که تغییر و تبدیل دهد رسم حال ایران در این

استقرار تعیین جانشین و تاج خود را بخشد به هر یک از اولاد خود که بخواهد -

حکومت تربیت

وضع حکومت ایران بعینه وضع حکومت ترکی است یعنی دولت عثمانی - اساس تمام قوانین

بر احکام قرآن نهاده و هر چند که اقتدار پادشاه را حد و غایتی نیست مگر تا اندازه ایست که بخواهد

شرایع مذمب اسلام نیست که درج افتاده است در کتاب مقدس سول خدا و احادیث و

اخبار و توکالیات و تفاسیر - اولاد و جانشین او و علمای ملک -

شاه بنزدک نایب پمیر است همین اسطه است دعوی استحقاق حرمت میکند از رعیت خود -

در سخت او جریین حکومت و گذار است بیک وزارت که قبل از این مشتمل بود بر وزیر پسا

بزرگ که یکی وزیر اعظم بود و دیگری امین الدوله یعنی خزینه دار و دولت مگر در این ایام بسیار که

جغرافیای ایران

یعنی تازگی تقسیم شده به هفت شعبه و به واسطه وضع اهلای یورپ - ولی تاکنون هم آن دو تن
تختین در درجه و پایه نخستین آمد و وزیر ملک قاپوز و کفیل تمام مہام امور خارجه سلطنت است
و سپہ سالار سپاہ ملک است به تیا بت سلطان و در غیاب سلطان و وزیر مالیه یا امین الدولہ ارتق
و فائق است تمام امور داخلہ ملک و مالیات آنرا -

اکثر و اغلب خلق ایران مسلمان اند و تمام خوارج از اسلام در این ملک ... ۴۰۰ نفس می شنند
که مشتمل است بر ارسنی و نصرانی و یهود و گبر یا پارسی - ارامنه ایران تخمین شد ۶۰۰ خانوار
که ۶۰۳۵ نفس بود باشند و نصرانی با که هم از قوات زمین کتلیک شامل اند و هم از دوات پرت
که اولین ۳۵۰۰ خانوار است و دومین ۶۰۰ خانوار روی هم رفته ۴۱۰۰ خانوار یا ۳۵۰۰۰
نفس اند - یهود این ملک ۱۶۰۰۰ نفس است و پارسی این ملک ۱۲۰۰ خانوار یا ۱۹۰۰۰ نفس -
مسلمانان ایران شیعه هستند که در بعضی امور مذہبیتہ افتراق و اختلاف دارند با ساکنان ملک
عثمانی که آہوار میخوانند سنی - علمای ایران مشتمل اند بر چند قوات و صنف که عمدہ ہر ذہن
مجتہد است کہ در تمام ملک چہا پنج نفر پیش نیست از ان مگر تعیین و استقرار رسند نشینی این صنف
با کسانی است کہ از ہمین صنف باشند و پادشاہ را دخل و تصرفی در این باب نیست -
پس از این صنف در درجہ شیخ الاسلام است کہ در ہر شہری یکی است و از حکومت مبرا
و در تحت حکومت اینہا صنف از عمال و کار گزاران مذہب استندی متولی مساجد مقامات
زیارت است و گیری مؤذن مساجد و گیری مکتب - (باید دانست کہ الدبہ بیچ قومی نیست و از کجا
از حالات دیگران بخوبی آگہ شود و اختلاف زیادی در این بیانات است ویرا کہ این بیانات

جغرافیای ایران

پرسیده یا شنیده اند و نوشته اند - ارامنه را در پیشاپ (کشیش) هست هر دو در صفیان
و ارامنه را هیچ وجه کسی نمیتواند متعرض شود چرا که حامی دارند بر خلاف یهود و گیک
بکلی خوار و ذلیل و در شکنجه اند -

ترسیت در ملک ایران فی الجمله ترقی دارد بخصوص در میان عالی ناس مع مدرسهای متعدد و هم
در ملک هست که مخارج آنها بارز عموم خلق است و عمدتاً تحصیل اهل ایران تحصیل علوم دینی و پارسی
و عربی است و چیز بسیار کمی هم علوم حکمت و غیره و از آن طرف ترسیت خاکگی و خضیه علم است
و باجمه سوا سی ملک چین هیچ ملکی در مملکت اشیا در ترسیت بر تبه و پای ایران نمیرسد -

مالیات و شکر

آمدنی و مخارج این ملک بطور تخمین است زیرا که گاهی جمع و خرجی از مالیات و مخارج این ملک
چاپ نشده است که معلوم گردد - باجمه از قراریکه در سال ۱۸۶۸ حساب کرده بودند از روی
رسیدات یا اسناد آمدنی ایران ۴۳۷۱۶۶۰ تومان بوده است که بعبارة آسنری
۱۷۲۴۲۶۴ پوند و زراگریزی بوده باشد نقد علاوه بر آنچه جنس داده می شود که کل آن
بر جو و گندم و برنج و ابریشم و غیره که روی هم ۵۵۰۸۴۰ تومان می شود و ۳۶۳۰۳ پوند
جمله این هر دو میشود ۴۹۱۲۵۰۰ تومان یا ۱۹۶۵۰۰۰ پوند - و مالیاتی که جنس است غالباً
نکاه داشته می شود بجهت لشکر و مخارج خود پادشاه و تمام این مالیات و اگزار است بقتضا
و عمال که بطور جمعیتین و مبلغ خاصی از هر یک از شهرها و ولایات و محالات یا اضلاع میگیرند

جغرافیای ایران

با کمال تشکر و محنتی و احواف و قریب تمام این بارگران برگردن نصر و اصناف صنایع
یعنی کارکنان رعیت پادشاه است و بخصوص آنها که مسلمان اند و آن مبلغی که از
نصارا و یهود و گبر می گیرند بسیار کم قدر است -

هرچند که مایات ایران بسیار کم است مع ذلک زیاده ای آید از مخارج آن از قرار که

نوشته بودند در سال ۱۸۶۸ بین موجب بوده

پوند	تومان	مخارج
۷۰۰۰۰۰	۳۱۴ کرو	مخارج لشکری و ملازمت آن
۳۰۰۰۰۰	۱۱۴	مسواجب شاهزادگان و اراکین و سایر چاکران جوان
۱۰۰۰۰۰	۱۴	و خطایف علما و غیرهم مطلقا
۲۰۰۰۰۰	۱	مخارج خاصه پادشاهی
۲۰۰۰۰۰	۱	مخارج متفرقه
۲۰۰۰۰۰	۱	بقیه که داخل خزانه پادشاهی می شود

کلا ۸۱۴ کرو = ۷۰۰۰۰۰ پوند

حکومت ایران را قرض نیست و زری که از سالهای دراز شاه ایران مقروض باد
بود بروس از بابت مخارج جنگ سال ۱۸۴۸ که مبلغ آن ۲۰۰۰۰۰ پوند ریگ
بود امپراطور حال معاف کرد در سال ۱۸۵۶ -

لشکر ایران بموجب فهرست وزیر لشکر ۱۰۵۵۰۰ عدد است که از آن ۵۰۰۰ توپخانه
و ۷۰۰۰۰ سرباز پیاده و ۲۰۵۰۰ سوار با نظام و بی نظام - از اینجمله فقط شصت و شش

جغرافیای ایران

خدمت پادشاه اند و با بکله در خدمت این عساکر ذیل مشغول دتیاراند -

توپخانه	۱۵۰۰	سواربی نظام	۱۰۰۰۰
سرباز	۱۵۰۰۰	بانظام	۵۰۰
کلاً ۳۰۰۰۰			

بقیه این سپاه (۱۰۵۵۰۰) فقط نگهبان شده است برای وقتی که بکار آید و سرباز و خیره که باین نحو بسری برند تا فزون اند که در دولت و قلمری خود بمانند مشغول در اعدت و دیگر کارها باشند بویچ و چو مشق هم نکنند و دیگر خدمات لشکری را هم بجای نیارند و همه این سپاه مامورانند که در زمان طلبیدن در پیشگاه حاضر باشند جمع آوری و ترتیب این سپاه چنین است که آنها را میگیرند از ضلوع و محاللات میان قبایل - مثلاً هر ضلعی باید چند فوج سرباز به بد و هر سبیله یک فوج و کاپی و فوج و هر ضلعی باید یک دسته از فوج را به بد و سرداران سپاه را غالباً از روسای قبایل اختیار و انتخاب می کنند یا از ضلوع یعنی از همانجا می که سرباز را میگیرند - یهود و نصاری و مجوس معاف استند از بودن سپاه و چاکری پادشاه -

مشاغل و تجارت

تکلیف خلق ایران مشغول اند بزراعت و صحرانگروی - کارهای دستکاری مشتمل است بر قلمن و ساهنقن پارچه های ابریشمین و نخل و قالیمن و پارچه های ریشمانی و پشمین و شال و چیت

جغرافیای ایران

می شود و از استمبول می آید و از طبرستان میگذرد و از آنجا با کاروان حمل و نقل میشود.
 در شهر تبریز چند خانه از االی یورپ هم هست که از آنجمله کارخانه ایست یعنی جایی که تجارت
 میکند شخصی موسوم "رالی" از االی روس که در سال ۱۸۳۶ عیسوی اساس نهاد شد
 و در سال ۱۸۷۱ او ضاعش بر هم خورد و چونکه این کارخانه مدتی را در قفقاز در مقابل
 نه اشته تقریباً تمام تجارت ایران با یورپ بدست آن بود. تجارت ایران با انگلستان
 آنچه بنظر مستقیم است بسیار اندک است چنانچه در هر یک از این پنج سال ۱۸۶۹ الی
 ۱۸۷۳ قیمت مال التجاره ایران با انگلستان و مال التجاره انگلستان با ایران بوسیله خلیج بود.

مال التجاره ایران با انگلستان	مال التجاره ایران با انگلستان	
پوند	پوند	
۱۴۹۸۵		۱۸۶۹
۱۵۵۵۶	۱۳۵۷۹	۱۸۷۰
۸۸۴۸	۴۰۸۶۳	۱۸۷۱
۲۳۸۱۱	۴۷۶۷	۱۸۷۲
۴۶۸۵۳	۱۰۹۹۱	۱۸۷۳

و مال التجاره ایران با انگلستان در سال ۱۸۷۳ اکثر مازوج بود که قیمت آن ۱۰۵۹۷ پوند
 شد و مال التجاره انگلستان با ایران چهلواری بود که قیمت آن ۳۹۱۸۰ پوند بود.

تاریخ ایران

تاریخ

ملکوت ایران که در این زمان کجی گننام است بنسبت سایر ممالک و بی زمین و قوی از اوقات حکمرانی
 و دارائی و ثروت بسیاری از ممالک و طوائف جهان - باید دانست که هر چند در میان سلطنت
 ایران بسیار قبیلی است و اعم از این که بوده یا نبوده هر چه بوده شکلی نیست که تاریخ بسیار قدیم ایران
 مشحون است بر بعضی بلکه بسیاری از واقعات آمیخته با افسانه و شکلی نیست که سلطنت هر ملکی در آغاز
 جهان با آنکه بسیار نامی بوده مشتمل نبوده است بر مملکت بسیار وسیعی و دولت بسیار گزافی بلکه نسبت
 با آن زمان بسیار عظمت داشته لهذا چیزی یعنی نوشته از خارج در دست ما نیست که تقویت کند
 دعوی ما را ولی نوشتهجات خارج که تقویت میکند ما را در تاریخ قدیم ایران یعنی نه زمان مدآبادیان یا
 پیشدادیان بلکه عهد کیان نوشتهجات یونانیان و تورات است - با جمله ذاکتر اهمیت در جغرافیای
 قدیم خود از بابت تاریخ مدیامی نویسد که "تاریخ مدیا بسیار مهم و در پرده خفاست و یکی از
 نویسندگان یونان موسوم تسیس تفصیلی داده است از نام متعده سلاطین قبل از تیسروس
 (یعنی کنخیر) که اولین آنها آرسس نام داشته مگر یکی دیگر از نویسندگان بسیار معروف که نام
 او پراوتس است فقط چهار نفر از سلاطین را ذکر کرده که نخستین ایشان ویسس بوده است
 (یعنی کیتباد) که آغاز سلطنت او در سال ۷۰۸ قبل از مسیح بود " پس می نویسد که تاریخ معتبره شروع
 میشود از زمان سلطنت سیازریش (یعنی کیکاوس) ۶۳۴ ق م که واقعات عظیمه ایام سلطنتش
 شایع با اهالی توران بود و بعضی از توابع اشیا مینا که در آنوقت داخل مملکت محسوب بود موسوم به
 زگروس و گرفتن مینواد خیره و بی مینو که حاصل آرد و از آن و تقویتی را که سلطنت اسپریارا

سکه و تاریخ از کتاب
 مدیامی است

تاریخ ایران

نو بر ممالک غربی ایشیا - با بجمه در عهد سلطنت کینخسرو بود در سال ۵۵۸ قبل از مسیح که پارس یعنی ایران
 و مدیایکی شد و در تحت اراتی یک پادشاه بالاستقلال درآمد و از این زمان مورخین یونان و روم
 نوشته اند و اکنون به ریافت یاد می نویسند گان فرنگ را هم عقیده این است که در این زمان که
 مملکت ایران در نقطه حقیقی اوج و بلندی رسیده بود و مختصر این است که واکتر اهمیت که معتبر
 ترین نویسندگان انگلستان است در جغرافیای قدیم خود این اراضی و ممالک فیل ادران ^{فصل}
 نوشته و شامل کرده است که حد و حد و ایران را نوشته و باین نحو مینویسد "اضلاع یا صوبجات
 ممالک ایران" (۱) فارس (۲) سوسیان یعنی خوزستان (۳) مدیا (۴) اریانه یعنی
 هرات و در این صوبه شامل است کرمان و تمام خراسان و افغانستان و کابل و غنبد و
 (۵) اضلاع شمالی که مشتمل است بر مازندران و استرآباد و بلخ و بخارا و ترکستان و سمرقند
 و خجند و بعد از آن هند و ستان و تبت و تانار و قسمت بسیاری از سیریا را هم در ایران
 شامل کرده است یعنی در همان فصل نوشته و تاریخچه که ما از آن نوشته ایم مختصری
 می نویسد که چون کینخسرو بر تخت برآمد اتحاد و ادایرانیان قدیم و اصلی ایران را که
 در حد و در شرقی ملک مذکور سکونت داشتند با اهل مدیا که کمان رفته است از
 جانب و لگا آمده بودند و بغایت شرقی کرده بودند در علم و دانش و کمال و بهر و همچنین
 لشکر کشی و جنگ جوئی و بسواری این دو قوم و در لشکر تمام ممالک مغرب ایشیا را
 ساخته سوای ملک عربستان که از آنهم فی الجمله را در اطاعت خود آورده بود
 با تیشیان او یعنی کسانی که پس از او آمدند مستخر ساختند قسمتی از شمال افریقا و جنوب ^{را}

تاریخ ایران

در روزگاری در زرد و خور و بودند با یونانیان مگر فتحی و منصور نشدند و ملک قدیم ایران
 آثر شد و انقراض یافت در عهد سلطنت دارا که اسکندر رومی او را مغلوب ساخت
 در سال ۳۳۱ قبل از مسیح - سلطنت دیگری برپا شد و مملکت دیگری اساس نهاد گشت
 از نو قریب یکصد سال بعد از آن موسوم به دولت پارتی یا که مملکت عظیمی را در تصرف
 داشت - در بین صد سال منقلم عیسوی این ملک بدست اعراب در افتاد و در تحت
 حکومت خلفای عرب درآمد و در صد سال چهاردهم عیسوی امیر تمور تازی بر آن
 تاخت آورد و در سال ۱۷۲۲ افغانان حمله بر آن آوردند و لیکن ۱۱ سال بعد از آن
 نادر شاه افغانان را تبا و ساخت و وحشت و هراس انداخت از تنغ خود تا ملک
 هندوستان - چون مرگ او رسید در سال ۱۷۷۹ یکی از سران سپاهش حکومت
 افغانستان را اساس نهاد و در طرف مشرق حاکمونی که دیگری حد و مغربی را گرفت
 و برپای نمود این سلطنت حال ایران را و لیکن حد و این ملک بدرستی و کجاگان معین
 و مشخص نیست و لهندانی اجمله بی نظم و نسق بی بند و بست است مگر این تاریخ تازی سال
 قبل نوشته و در این بین حد و حدی مقرر کرد نداز برای ایران چنانچه
 جنگ افغانستان و غیره که واقع شد حد و ایران معین گشت - نام قدیم این مملکت
 وسیع را موسی علیه السلام نهاد ^{است} چنانچه در تورات ذکر شده و یونانیان نامیدند
 پارتیا ولی ساکنان خودش از زمانه قدیم الی الآن ایرانیان میخوانند -
 آثار قدیمه - از جمله آثار قدیمه ایران یکی خوابهای تخت جمشید است که یونانیان

سده پنجم بقا عابد

مرا و اسکانیان باشند

سده اولم و معنی دار

یکه جوان خواه مرد باش

و خواه زن و دیگری بگیر

تاریخ ایران

میخواهندش چو سپیدپوش یکی از شهرهای عظیمه و پای تخت سلاطین ایران زمین بود
 این عمارت قریب سی میل دور در جانب شمال شیراز در پایان دشت وسیعی واقع گشته
 و غیر بعضی مخروبه با هست در دشت مرغاب که گمان رفته است که از بقایای شهر
 پستگده^ط است که کجسور ساخته است و مدفن او هم در آنجا واقع است و معروفست
 که این شهر را ساخت باید گار ظفری که یافته بود و بر ابالی مدیا - همان احتمال
 کلی میرود که همان اکثما^ط است که در قورات ذکر شده که در آنجا قبور مرد و شیئا
 و الپستر واقع است و نیز ویرانه های شوشا و سوس است و خوزستان که یکی
 از آنها البته باید قصر شوشا باشد که در قورات است ذکر آن -

سلاطین ایران
 جانی که در تاریخ
 نیز است
 در تاریخ

تمام شد کتاب جغرافیای عالم بطور اجمال

یعنی چنگد مملکت یورپ و ایران است ترجمه و تصحیح

میرزا اسمعیل المتخلص جوهری تاریخ

شهر رمضان المبارک ۱۲۹۹ هجری

با همت میرزا حسین پیرانی

در دارالطبع سرکار عالی

بزیور طبع

آرستگودید

نقطه